



Kern	Leerdoelen	Subkern	Inhouden (voorbeeldmatig)	Niveau eind 12 Leergebied kunst & cultuur De leerling:	Niveau eind 12 Beeldend De leerling:	Niveau eind 12 Muziek De leerling:	Niveau eind 14 (Beeldend en Muziek) De leerling:	kerndoel po	kerndoel onderbouw vo	
Kijken en luisteren oriënteren & reflecteren	<p>De leerling kan zich binnen de context van het thema of onderwerp openstellen voor verschillende uitingen van kunst en cultuur.</p> <p>De leerling kan daarop reageren met associaties en herinneringen aan eigen ervaringen.</p> <p>De leerling kan daarover communiceren met anderen.</p>	Openstellen voor verschillende uitingen van kunst en cultuur	Identiteit & Diversiteit; Kunst & Maatschappij; Kunst & Wetenschap; Tijd & Schoonheid	kan zich binnen de context van het thema of onderwerp openstellen voor verschillende uitingen van kunst en cultuur	kan zich binnen de context van een betekenisvol thema of onderwerp openstellen voor beeldende vormgeving en beeldende kunst (autonoom en toegepast) en waar relevant in samenhang met andere kunstdisciplines.	kan (binnen een inspirerende werkvorm) met aandacht luisteren naar muziek van buiten zijn belevingswereld	<p>verwerft en verwerkt informatie met betrekking tot de bekendste stromingen in de kunstgeschiedenis uit de 20e en 21e eeuw.</p> <p><i>kan bestaande, grafisch eenvoudig en traditioneel genoteerde composities auditief volgen (kennis van het notenschrift).</i></p> <p><i>onderscheidt verschillende muziekstijlen uit de wereldmuziek onderscheiden en plaatst die in een geografische regio.</i></p> <p><i>onderscheidt en benoemt verschillende muziekstijlen en genres uit de westerse muziek (o.b.v. muzikale vormen of historische ordening).</i></p> <p><i>kent de namen en speelwijze van het school- instrumentarium en die van de pop- en (Westerse) klassieke muziek.</i></p>	55	50	
		Associaties en herinneringen koppelen aan eigen ervaringen		kan daarop reageren op verschillende uitingen van kunst en cultuur met associaties en herinneringen aan eigen ervaringen	kan in een beeldbeschouwings-gesprek betekenis, beeldaspecten en materialen en technieken met elkaar in verband brengen.	kan de eigen betekenisgeving spiegelen aan die van anderen en daarbij openstaan voor andere ideeën	kan de eigen betekenisgeving aan muziek spiegelen aan die van anderen, en staat daarbij open voor andere ideeën.			<p>benoemt de zeggingskracht van beelden.</p> <p>geeft betekenis aan beelden vanuit vorm, inhoud en functie.</p> <p><i>geeft betekenis aan verschillende stijlen en genres en spiegelt die (m.b.v. basisvakbegrippen) aan eigen ervaringen en die van anderen (zoals de componist/songwriter).</i></p>
		Communiceren		kan daarover communiceren met anderen	kan daarover communiceren met anderen	kan daarover communiceren met anderen	geeft een waardering als beschouwer aan beelden vanuit vorm, inhoud en functie en betreft daarin de visie van de kunstenaar.			<p><i>communiceert over zijn muzikale voorkeuren en de betekenis hiervan (persoonlijke waarde) en koppelt dit aan de mogelijke intenties van de componist.</i></p>
Onderzoeken, analyseren, interpreteren en verslag doen Onderzoeken & reflecteren	De leerling kan brononderzoek doen en vanuit dit onderzoek conclusies trekken die hij meeneemt in de uitvoerende fase..	Brononderzoek doen en conclusies trekken	Identiteit & Diversiteit; Kunst & Maatschappij; Kunst & Wetenschap; Tijd & Schoonheid	kan brononderzoek doen en vanuit dit onderzoek conclusies trekken die hij meeneemt in de uitvoerende fase	kan zelfstandig (individueel of in groepjes) bronnenonderzoek doen en aspecten van wereldoriëntatie, beeldende vormgeving en beeldende kunst (waaronder cultureel erfgoed) gebruiken als inspiratiebron voor beeldend werk.	kan variaties op thema's in muziek herkennen en analyseren.	<p>gebruikt beeldende kunst en vormgeving als inspiratiebron voor eigen beeldend werk.</p> <p><i>benoemt zijn belangrijkste (nieuwe) inzichten en inspiratie.</i></p>	55, 56	51, 52	



Kern	Leerdoelen	Subkern	Inhouden (voorbeeldmatig)	Niveau eind 12 Leergebied kunst & cultuur De leerling:	Niveau eind 12 Beeldend De leerling:	Niveau eind 12 Muziek De leerling:	Niveau eind 14 (Beeldend en Muziek) De leerling:	kerndoel po	kerndoel onderbouw vo
	De leerling kan de betekenis die hij aan kunst- en cultuuruitingen geeft onderzoeken en een relatie leggen met de middelen die de maker heeft gebruikt,	Betekenis geven en relateren aan vorm, functie en materialen / technieken		kan de betekenis die hij aan kunstuitingen geeft onderzoeken en een relatie leggen met de middelen die de maker heeft gebruikt,	kan experimenteren met de samenhang tussen onderwerp, beeldaspecten en materialen en technieken en verschillende mogelijkheden uitproberen.		geeft betekenis geven aan beelden vanuit vorm, inhoud en functie.	55, 56	51, 52
	bijvoorbeeld beeld- of klankaspecten, spel- of danselementen, technieken en materialen			bijvoorbeeld beeld- of klankaspecten, spel- of danselementen, technieken en materialen.			<i>onderzoekt en analyseert een muzikaal fragment (van concert, compositie of fragment) o.b.v. eenvoudige muzikale aspecten, vorm en functie.</i>		
	De leerling kan experimenteren met technieken, materialen, verschillende media en nieuwe mogelijkheden uitproberen.	Experimenteren		kan experimenteren met technieken, materialen, verschillende media en nieuwe mogelijkheden uitproberen		kan variatie als vormprincipe toepassen in zijn composities. kan zijn muzikale ideeën vormgeven en eventueel verklanken met gebruikmaking van (muziek)technologie. kan specifieke klank-aspecten onderscheiden en die weergeven in passende grafische symbolen.	experimenteert met materialen, technieken en beeldaspecten (ruimte, kleur, vormsoort, textuur, compositie). kan een iteratief beeldend werkproces doorlopen, presenteren en hier op reflecteren. <i>brengt een eigen muzikale beleving in verband met basale/eenvoudige muzikale aspecten, betekenissen en functies van muziek.</i> <i>kan een muzieknotatie (partituur) volgen, eenvoudige muzikale aspecten onderscheiden (mineur, majeur) en ritmes duiden (natikken).</i>	55, 56	51, 52
	De leerling kan onderzoeken op welke manier hij de opdracht kan gaan uitvoeren en kan een uitvoeringsplan maken.	Plan van aanpak maken		kan onderzoeken op welke manier hij de opdracht kan gaan uitvoeren en kan een uitvoeringsplan maken	kan onderzoeken volgens welke stappen hij de beeldende opdracht het beste kan uitvoeren. kan daarbij teruggrijpen naar de informatie en de ideeën die hij heeft opgedaan in de oriëntatiefase.	kan onderzoeken op welke manier hij de opdracht kan gaan uitvoeren en kan een uitvoeringsplan maken	stelt een werkplan op, benoemt criteria benoemen en bewaakt het proces bewaken en voert het uit. <i>bepaalt de volgorde van zijn mini-onderzoek en werkt dit uit.</i>	55, 56	51, 52
	De leerling kan eigen criteria en de gegeven criteria van de opdracht benoemen.	Criteria benoemen		kan eigen criteria en de gegeven criteria van de opdracht benoemen		kan eigen criteria en de gegeven criteria van de opdracht benoemen	stelt een werkplan op, benoemt criteria benoemen en bewaakt het proces bewaken en voert het uit. <i>benoemt eigen criteria en criteria van de gegeven opdracht.</i>	55, 56	51, 52
	De leerling kan teruggrijpen naar de informatie en ideeën opgedaan in de oriëntatiefase	Terugkijken en selecteren		kan teruggrijpen naar de informatie en ideeën opgedaan in de oriëntatiefase		kan teruggrijpen naar de informatie en ideeën opgedaan in de oriëntatiefase	kan een iteratief beeldend werkproces doorlopen, presenteren en hier op reflecteren. <i>geeft betekenis aan zijn onderzoek.</i>	55, 56	51, 52



Kern	Leerdoelen	Subkern	Inhouden (voorbeeldmatig)	Niveau eind 12 Leergebied kunst & cultuur De leerling:	Niveau eind 12 Beeldend De leerling:	Niveau eind 12 Muziek De leerling:	Niveau eind 14 (Beeldend en Muziek) De leerling:	kerndoel po	kerndoel onderbouw vo
Produceren en presenteren uitvoeren & reflecteren	<p>De leerling kan zijn plannen uitvoeren (met behulp van vakspecifieke kennis en vaardigheden) en de uitvoering presenteren (individueel of samen met anderen).</p> <p>De leerling kan zijn keuzes motiveren en een relatie leggen met de onderzoeksfase.</p> <p>De leerling kan in het vormgevingsproces rekening houden met de gegeven en zijn eigen criteria.</p> <p>De leerling kan, daar waar relevant, samenhang benoemen tussen een beeld, dans, spel, muziek of cultureel erfgoed en/of andere vakken.</p>	Plannen uitvoeren en presenteren	Identiteit & Diversiteit; Kunst & Maatschappij; Kunst & Wetenschap; Tijd & Schoonheid	kan zijn plannen uitvoeren (met behulp van vakspecifieke kennis en vaardigheden) en de uitvoering presenteren (individueel of samen met anderen)	kan (individueel of in een groep) zijn plannen uitvoeren en gebruik maken van zijn kennis van beeldaspecten en materialen en technieken en ideeën uit de onderzoeksfase om de zeggingskracht van zijn werk zo groot mogelijk te maken.	<p>kan een lied zelfstandig correct zingen.</p> <p>kent meerdere canons.</p> <p>kent liedjes in meerdere talen en van diverse culturen.</p> <p>kan volgens de vorm van het lied fraseren.</p> <p>kan maat en tempo van muziek in beweging weergeven.</p> <p>kan eenvoudige ritmische en melodische (begeleidings) patronen spelen binnen meerstemmigheid.</p> <p>kan adequaat reageren op een inzetgebaar bij canonzingen.</p> <p>kan bestaande grafisch- en traditioneel genoteerde composities auditief volgen en uitvoeren.</p> <p>kent de namen en speelwijzen van het schoolinstrumentarium en die van het pop- en (Westerse) klassieke instrumentarium.</p> <p>kan tijdens het musiceren luisteren naar anderen en een kwalitatieve bijdrage leveren aan het gezamenlijke muzikale resultaat.</p> <p>kan presenteren met overtuiging.</p>	<p>stelt een werkplan op, benoemt criteria, bewaakt het proces en voert het uit.</p> <p>maakt beeldend werk maken en kan daarbij beeldende eigenschappen van materialen en technieken toepassen.</p> <p>past vakbegrippen toe.</p> <p>kan zijn beeldend werk presenteren, toelichten en motiveren.</p> <p><i>leerlingen maken met elkaar muziek (begeleiding van de leraar). Repertoire: wereldmuziek.</i></p> <p><i>kan zelfstandig, ritmisch en in de maat, een eenvoudige ritmische en melodische patronen en speelstukken uitvoeren, zowel een- als tweestemmig en daarbij reageren op leidingsgebaren (van de dirigent-leraar).</i></p>	54	48, 49
		Keuzes motiveren en relateren aan onderzoek		kan zijn keuzes motiveren en een relatie leggen met de onderzoeksfase					



Kern	Leerdoelen	Subkern	Inhouden (voorbeeldmatig)	Niveau eind 12 Leergebied kunst & cultuur De leerling:	Niveau eind 12 Beeldend De leerling:	Niveau eind 12 Muziek De leerling:	Niveau eind 14 (Neeldend en Muziek) De leerling:	kerndoel po	kerndoel onderbouw vo
		Criteria toepassen		kan in het vormgevingsproces rekening houden met de gegeven en zijn eigen criteria	kan tijdens het vormgevingsproces rekening houden met de gegeven en eigen criteria (individueel of als groep).	kan in het vormgevingsproces rekening houden met de gegeven en zijn eigen criteria	legt een relatie leggen tussen eigen beeldend werk en beeldend werk van anderen aan de hand van vorm, inhoud en functie en de culturele en/of kunsthistorische context waarbinnen het werk is ontstaan. geeft de positie van beeldende kunst en vormgeving aan in de maatschappij. <i>benoemt de muzikale aspecten van een compositie.</i>		
		Samenhang benoemen		kan, daar waar relevant, samenhang benoemen tussen een beeld, dans, spel of muziek en/of andere vakken.	kan waar relevant samenhang in zijn werk benoemen tussen beelden, dans, muziek, drama, taal en de wereldoriënterende vakken.	kan, daar waar relevant, samenhang benoemen tussen een beeld, dans, spel of muziek en/of andere vakken.	benoemt de samenhang tussen de kunstdiscipline en andere kunstvormen. benoemt de samenhang tussen muziek en andere kunstdisciplines uit het desbetreffende tijdvak benoemen.		
Reflecteren en evalueren <i>evalueren & reflecteren</i>	Evalueren van werkproces; Waarderen van (eigen) product en proces; Waardering beargumenteren; Eigen werk (product en proces) relateren aan het werk van kunstenaars; Inzicht in culturele identiteit en erfgoed De leerling kan vertellen over het verloop van het werkproces. De leerling kan zijn waardering geven aan het eigen product en werkproces en dat van anderen. De leerling kan deze waardering beargumenteren en maakt daarbij gebruik van kennis en inzicht in verschillende uitingen van kunst en cultuur.	Evalueren van werkproces	Identiteit & Diversiteit; Kunst & Maatschappij; Kunst & Wetenschap; Tijd & Schoonheid	kan vertellen over het verloop van het werkproces	kan vertellen over het verloop van het werkproces en zijn werk vergelijken met de criteria van de opdracht en zijn eigen criteria (individueel en als groep) en daarbij aangeven wat een mogelijke vervolgoopdracht zou kunnen zijn.	kan vertellen over het verloop van het werkproces kan suggesties verwerken in zijn werk(proces).	reflecteert mondeling en schriftelijk op eigen werk en werk van kunstenaars. <i>verwoordt het verloop van het werkproces (in taal en/of kunst).</i>	55	52
		Waarderen van (eigen) product en proces.		kan zijn waardering geven aan het eigen product en werkproces en dat van anderen	kan zijn waardering beargumenteren en maakt daarbij gebruik van zijn kennis en inzicht in de beeldende, en andere kunstzinnige disciplines en cultureel erfgoed	kan constructieve feedback geven en van anderen ontvangen.	waardeert, aan de hand van criteria, het product en het proces. <i>waardeert, op basis van criteria, het eigen werk en/of werk van componisten/musici of singer-songwriters.</i> <i>geeft en ontvangt feedback.</i>		
		Waardering beargumenteren		kan deze waardering beargumenteren en maakt daarbij gebruik van kennis en inzicht in verschillende uitingen van kunst en cultuur		beargumenteert de waardering van het product en het proces. <i>beargumenteert deze waardering en kan dit koppelen aan kennis van en inzicht in verschillende uitingen van kunst.</i>			



Kern	Leerdoelen	Subkern	Inhouden (voorbeeldmatig)	Niveau eind 12 Leergebied kunst & cultuur De leerling:	Niveau eind 12 Beeldend De leerling:	Niveau eind 12 Muziek De leerling:	Niveau eind 14 (Neeldend en Muziek) De leerling:	kerndoel po	kerndoel onderbouw vo
	De leerling kan oplossingen in het eigen werk vergelijken met die van kunstenaars. De leerling kan laten zien dat hij enige kennis en inzicht in de betekenis die kunst en cultuur, voor het dagelijkse leven van mensen van vroeger en nu, heeft.	Eigen werk (product en proces) relateren aan het werk van kunstenaars		kan oplossingen in het eigen werk vergelijken met die van kunstenaars		kan oplossingen in het eigen werk vergelijken met die van kunstenaars	legt een relatie tussen eigen beeldend werk en beeldend werk van anderen aan de hand van vorm, inhoud en functie en de culturele en/of kunsthistorische context waarbinnen het werk is ontstaan. <i>relateert het eigen werk (en/of de eigen uitvoering van bestaand werk) aan dat van musici (uitvoerenden) en componisten.</i>		
		Inzicht in culturele identiteit en erfgoed		kan laten zien dat hij enige kennis en inzicht in de betekenis die kunst en cultuur, voor het dagelijkse leven van mensen van vroeger en nu, heeft.	kan laten zien dat hij enige kennis en inzicht heeft in de betekenis van beeldende kunst en cultuur (waaronder cultureel erfgoed) in het dagelijks leven van mensen vroeger en nu.	heeft enig inzicht in de manier waarop muziek het gedrag van mensen kan beïnvloeden.	legt een relatie tussen eigen beeldend werk en beeldend werk van anderen aan de hand van vorm, inhoud en functie en de culturele en/of kunsthistorische context waarbinnen het werk is ontstaan. <i>laat zien dat hij kennis en inzicht heeft in de betekenis van muziek in het dagelijks leven van vroeger tot nu (bij feest, rouw, emotie etc.).</i> <i>laat zien dat hij kennis en inzicht heeft in de rol van muziek binnen de massamedia en de invloed van muziek op het gedrag van mensen.</i>		

Ontwerpdilemma's:

- Eind 14 jaar doelen in leergebied of in kunst disciplines (met het oog op een doorlopende leerlijn): keuze is nu uitgewerkt in de disciplines van muziek en beeldend.
- Wat te doen met de brede oriëntatie op dans en drama?
- Kan/moet CKV een rol spelen?
- Moet er onderscheid komen tussen doelen vmbo en havo/vwo?
- Kan er een verzameling van leeractiviteiten aangelegd worden?

Opdracht:

- Vastleggen landelijk kader leerdoelenkaart
- Leerdoelenkaarten in leerlingentaal formuleren.

Meer informatie en inspiratie: <http://kunstzinnigeorientatie.slo.nl/> en <http://leerplaninbeeld.slo.nl/primaironderwijs/kunstzinnige-orientatie/> http://leerplaninbeeld.slo.nl/havo_vwo_onderbouw/kunst-en-cultuur/